

- rokiv; Dubrovina L. A., Onishenko O. S. (2003). *Istoriya Nacionalnoyi biblioteki Ukrayini imeni V. I. Vernadskogo, 1941—1964*. Kyiv: Naukova dumka. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0001887>.
5. Rudik K. (2019). Znikli ta spaleni: korotka istoriya nishennya hramovih bibliotek Ukrayini. *Verbum*. № 49: *U zatinku biblioteki*. Available at: https://www.verbum.com.ua/10/2019/library-shadows/short-history-of-burning/?utm_source=chatgpt.com.
 6. Ponyatishin N. Biblioteka Yaroslava Mudrogo. (n. d.). *Megaznajka*. Available at: <https://megaznaika.com.ua/biblioteka-yaroslava-mudroho/>.
 7. Dubrovina L., Kiridov A. & Matyash I. (2017). Arhivi, biblioteki, muzeyi — dzherelna osnova nacionalnoyi pam'yati, kulturnoyi spadshini Ukrayini. *Bibliotechnij visnik*, 1, pp. 3—10.
 8. Maknejl E. (2023). Rujnuvannya Oleksandrijskoyi biblioteki. *InvestInHistory*. Available at: <https://investinhistory.ca/uk/2023/10/16/znishennya-oleksandrijskoyi-biblioteki/>.
 9. Aleksandrijska biblioteka: istoriya znan. (2023). *Daily Northampton UK News*. Available at: <https://dailynorthamptonuknews.com/2023/09/14/the-library-of-alexandria-a-history-of-knowledge>.
 10. Hto znishiv veliku Aleksandrijsku biblioteku? (2023). *Ostannij bastion*. Available at: https://bastion.tv/hto-znishiv-veliku-aleksandrijsku-biblioteku_n54795.
 11. Panchuk D. M. (2022). Biblioteka Kongresu SShA. *VUE*. Available at: <https://vue.gov.ua/Biblioteka-Kongresu-SShA>.
 12. Biblioteka Kongresu SShA. (2021). *Ggtravel*. URL: <https://ggtravel.com.ua/biblioteka-konhresu-ssha/>.
 13. Nacionalna biblioteka Ukrayini imeni V. I. Vernadskogo. (n. d.). *Ukrayinska bibliotechna enciklopediya*. Available at: <https://ube.nlu.org.ua/article/Nacionalna%20biblioteka%20Ukrayini%20imeni%20V.%20I.%20Vernadskogo>.
 14. Senchenko M. I. (2011). *Moye bibliotechnne zhittya. Centralna naukova biblioteka AN URSS u poshukah doskonalosti: 1985—1992*. Kyiv: KIT.
 15. Vid pozhezhi v Lavri postrazhdala Istorichna biblioteka. (2008). *UNIAN*. Available at: https://www.unian.ua/society/122852-vid-pojeji-v-lavri-postrazhdala-istorichna-biblioteka.html?utm_source=chatgpt.com.
 16. Sameh E. (2024). Vtracheni biblioteki svitu ta yihni tayemnici: rozgadka istorichnih zagadok. *Connolly cove*. Available at: <https://www.connollycove.com/the-lost-libraries-of-the-world/>.
 17. Biblioklastiya. (n. d.). *Ukrayinska bibliotechna enciklopediya*. Available at: <https://ube.nlu.org.ua/article/Biblioklastiya>.
 18. Makarevich M. (2023). Biblioteki pid chas vijni. Chastina 2. *Dzerkalo tizhnya*. Available at: <https://zn.ua/ukr/CULTURE/544887-kulturnij-front.html>.
 19. Golovan D. (2024). Za chas povnomasshtabnogo vtorgnennya rf poshkodila ponad 700 ukrayinskih knigozbiren. *Chitomo*. Available at: <https://chytomo.com/za-chas-povnomasshtabnoho-vtorhnennia-rf-poshkodyla-ponad-700-ukrainskykh-knyhozbiren/>.

Надійшла до редакції 12.03.2025

З АРХІВУ КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ

[https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.6\(347\).34-39](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.6(347).34-39)

УДК 002(477)"1918"(091)(045)

Лариса Дояр,

кандидатка історичних наук, доцентка,

завідувачка Державного архіву друку

Книжкової палати України

arkhiv@ukrbook.net

<https://orcid.org/0000-0003-0789-2462>

Книгодруки часів самостійної УНР (січень—квітень 1918 року) та Гетьманату Павла Скоропадського (квітень—грудень 1918 року)

У статті порушено проблему розбудови держави в Україні в період революції та боротьби за збереження української державності (1917—1921). Спираючись на фонди Державного архіву друку Книжкової палати України, авторка здійснила контент-аналіз українських книг, випущених упродовж 1918 р. у різних друкарнях і видавництвах, за результатами якого констатує особливу акцентуацію процесів державного будівництва на сторінках тогочасних видань. Використаний наратив, через маловживаність, є науково затребуваним і вкрай актуальним. Роботу виконано в межах щорічного історико-фондознавчого дослідження, метою якого є вивчення раритетних і рідкісних друків за видами (книги, періодичні видання (газети, журнали, збірники,

альманахи тощо), образотворчі, аркушеві, картографічні та нотні видання); цільовим призначенням (наукова, публіцистична, навчальна, художня література тощо); читачьким призначенням (розподіл за віковим, гендерним, релігійним, виробничо-галузевим спрямуванням). Стаття відповідає вимогам сучасної методології й ґрунтується на принципах історизму, всебічності та об'єктивності; застосовано загальнонаукові (опис, аналіз, синтез, узагальнення, класифікація) і спеціальні (періодизації, історико-порівняльний, репродуктивний, контент-аналіз) методи наукового дослідження. Наукову новизну зумовлено значним обсягом неопрацьованих матеріалів Державного архіву друку Книжкової палати України та браком самостійних досліджень із порушеної проблематики. Результатом проведеного дослідження став узагальнювальний аналіз видань доби самостійної УНР і Гетьманату Павла Скоропадського, введення в науковий обіг раніше неживаних та актуалізація маловживаних друкованих джерел, що зберігаються у фондах Державного архіву друку Книжкової палати України.

Ключові слова: видання часів самостійної УНР; видання часів Гетьманату Павла Скоропадського; раритетне видання; контент-аналіз

Постановка проблеми. На відміну від 1917 р., коли в українських видавництвах ще зберігалася інерція дореволюційного життя, 1918-й був позначений випуском книгодруків, які дають змогу з калейдоскопічною швидкістю переглянути й осмислити гучні події окресленого періоду. Спираючись на заповіт Т. Шевченка, тогочасні українські політики занурилися у будівництво "своїєї хати", де пануватимуть "ї своя правда, і своя сила, і своя воля...". Серед таких будівничих — вагомі постаті республіканської влади часів демократичної Української Народної Республіки (УНР) (лідер Української Центральної Ради (УЦР) М. Грушевський (1866—1934), голова уряду УНР В. Винниченко (1880—1951), а також гетьман Української монархічної держави П. Скоропадський (1873—1945), 80-ті роковини якого вшановували 26 квітня 2025 р. Політичні супротивники по-різному бачили процес національного державотворення, що, однак, не завадило їм забезпечити випуск значної кількості друкованих видань, які, віддзеркалюючи події тогочасної епохи, суттєво збагачують уявлення про неї дослідників і читачів.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема визвольної боротьби 1917—1921 рр. має значну історіографію, репрезентовану в універсальних і галузевих енциклопедіях, колективних і одноосібних монографіях, збірниках наукових праць і фахових журналах, підручниках і навчальних посібниках. Окрім потужних академічних центрів, як-от Інститут історії України НАН України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса, цю наукову проблему регулярно порушують науковці вишів, адже тема є ключовою у висвітленні навчальної дисципліни "Історія України". Проте книгодруки в зазначених студіях відіграють допоміжну роль, відповідно до визначених об'єктів і предметів дослідження, тому завдання статті вбачаємо у вивченні саме друкованих видань окресленого періоду.

Відчутна активізація цієї важливої тематики відбулася у зв'язку зі святкуванням 100-річного ювілею визвольних змагань, що уособлюють революційні процеси в Україні, і запропонованою статтею авторка прагне долучитися до безумовно пріоритетної проблеми української історичної науки.

Мета статті полягає в проведенні контент-аналізу українських видань 1918 р., потрактованих як рідкісні та раритетні друки часів самостійної (від IV Універсалу УЦР) Української Народної Республіки (січень—квітень 1918 р.) і Гетьманату П. Скоропадського (квітень—грудень 1918 р.).

Виклад основного матеріалу дослідження. У фондах Державного архіву друку Книжкової палати України зберігається значне за обсягом зібрання друкованої україніки ХХ—ХХІ ст. У сегменті 1918 р. налічується 1732 друковані одиниці. Зміст цих видань віддзеркалює тенденції розвитку тогочасного українського суспільства, що переживало епоху розбудови власної державності. Впродовж зазначеного року українці встигли пожити як в умовах республіканської демократії, радісно вітаючи проголошену 29 квітня 1918 р. Конституцію парламентської УНР, так і в умовах національного монархізму в Українській Державі П. Скоропадського.

Об'єднавчим чинником для двох протилежних форм правління стали книги, присвячені проблемі становлення, поширення та вживання української мови в усіх сферах життя. У 1918 р. виходили друком різноманітні "українсько-московські" словники, посібники з термінології, рекомендації щодо вжитку державної мови у службовому листуванні, підручники з правопису, поради щодо вивчення української мови у "руських школах" тощо.

Доволі популярною була тема українського літературознавства: друкували праці, присвячені історії розвитку української літератури, діяльності видатних поетів, прозаїків, драматургів

тощо. Міцні позиції зберігала історична белетристика, яка в усі часи мала неабияку популярність серед читачів.

У контексті державотворення найбільш значущими, безумовно, були книги політичного змісту.

Огляд літератури суспільно-політичного характеру варто розпочати з патетичної праці "Шевченко і Самостійна Україна", що належить яскравому представникові українського есертства, члену УЦР, міністру у справах лісівництва в уряді УНР й одночасно талановитому поету М. Шаповалу (творчий псевдонім Сріблянський) (1882—1932) [1]. Виступаючи 25 лютого 1918 р. із промовою на Шевченківському святі у м. Липовці, що на Київщині, він порівняв поета з Христом і назвав проголошену IV Універсалом УЦР самостійність "особистим тріумфом" Т. Шевченка. М. Шаповал наголосив, що "червоною ниткою у "Кобзарі" проходить безнадійна думка про погибель України", адже "фатальна рука викреслила ім'я України з книги життя".

Конструктивною відповіддю на сумні Кобзареві констатації XIX ст. стала праця І. Токаревського "Самостійна Україна", підготовлена Інформаційним бюро Армії УНР і видана друкарнею Р. К. Лубковського, розташованій на вул. Фундукліївській, 10 у Києві [2]. Автор піддав аналізу факт визнання УНР європейськими державами та назвав головні підстави державної й економічної незалежності України. У книжці фігурують дотепер актуальні державотворчі позиції, наприклад, що Україні вигідніше розвивати власну промисловість, зокрема й важку, аніж зосереджуватися суто на сільському господарстві. У республіці багато вугілля й заліза, а це підвалини для розвитку промисловості. У Кривому Розі, наголошував автор, скупчено найбагатші у світі поклади залізної руди, крім того, Україна має Чорне море з портами в Миколаєві, Одесі, Херсоні, Бердянську, Маріуполі, тож здатна створити великий торговельний флот.

Родзинкою видань 1918 р., присвячених державній розбудові нашої країни, є книга міністра закордонних справ УНР О. Шульгіна "Політика", випущена у видавництві "Друкарь", розташованому на вул. Хрещатик, 50 [3]. До збірника увійшли статті, документи та промови з тогочасної зовнішньої тематики. Український міністр-міжнародник присвятив працю пам'яті свого брата В. Шульгіна та його товаришів, які загинули в бою під Крутами. Вступ до книги датований 28 квітня 1918 р., тобто днем

державного перевороту, здійсненого П. Скоропадським. Переважну частину становлять статті О. Шульгіна: "Fatum історії", "Третій Рим (Стара Росія та революція)", "Союзники Росії", "Союзники Росії та Україна". Останні праці свідчать про зацікавлене ставлення світу до України. Автор також висвітлив міжнародний скандал, пов'язаний із непрофесійними діями В. Голубовича. У відкритому листі, датованому 26 березня 1918 р., О. Шульгін обурювався діями "пана міністра закордонних справ В. Голубовича", який заборонив перебувати в Україні офіцерам Франції, Англії та Бельгії. Автор дорікав колезі за брак дипломатичного такту в листі до іспанського консула. Книга уміщує промови О. Шульгіна на засіданні УЦР 12 грудня 1917 р. і засіданні Малої ради 14 січня 1918 р.; дипломатичну ноту Генерального секретаріату до республік та автономних країв Росії з пропозицією створити спільний соціалістичний уряд; ноту щодо проголошення III Універсалу УЦР; листування українського уряду з французьким послом Табіусом і представником Великої Британії в Україні П. Баге.

Міжнародною тематикою позначено й інші книгодруки. Наприклад, у книзі "Чого прийшли німці на Україну?" [4], випущеній київським видавництвом "Відродження" у друкарні А. Гросмана за адресою вул. Володимирська, 49 (примірник коштував 30 коп.), йшлося про те, що українців тривалий час цілком безпідставно привчали ненавидіти німців, "аби народ пішов залято німця бити". Для спростування цієї думки у книзі були надруковані компліментарні щодо німецької присутності в Україні розмови з головою УЦР М. Грушевським, Головою Ради народних міністрів (РНМ) В. Голубовичем і представниками німецького військового штабу в Києві. Окрім того, у виданні оприлюднено телеграму голови уряду УНР В. Голубовича до німецького канцлера та відповідь на неї; оповіщення УЦР для громадян УНР щодо введення "дружнього німецького війська" на українські терени. Голова УЦР М. Грушевський переконував читачів, що Німеччина "здавна бажала, щоб Україна відокремилася у самостійну, сильну державу", і що з початком Першої світової війни німецький уряд "заходився через інструкторів вчити військовополонених українців усвідомлювати себе з національного боку й підготовляти з них українські полки, котрі могли б після війни стати в обороні України" [4, с. 2, 3]. "Ми прийняли поміч від Німеччини, бо

остання не жадала за се "ніякої винагороди", — наголошував М. Грушевський. Перший голова українського парламенту запевняв громадян, що німці зацікавлені в приятельських стосунках з українською людністю, що при кожній німецькій частині діятимуть українські комісари й перекладачі, що німці у людей усе братимуть "за гроші", а про кривди від них можна буде повідомити українській владі. В унісон з головою УЦР голова РНМ В. Голубович зазначав, що "німецьке військо, яке дружнє, не втручається у хатні справи УНР": "Німецька старшина не судить, не карає громадян нашої Республіки, а коли кого заарештує, то тільки за напад на німецькі війська або за допомогу більшовикам. Що до реквізиції хліба, худоби та інших продуктів, то роблять се німецькі війська не для вивозу у Німеччину, а для потреб походного часу, при реквізиції німці видають квитки (розписки), по яким буде платити Український уряд" [4, с. 5, 6]. Та й взагалі, згідно з договором, зауважував В. Голубович, ми продаємо німцям лише "збиток" свого збіжжя. У телеграмі до канцлера очільник українського уряду писав: "...українське і німецьке війська вступили в столицю України Київ, де були радісно зустрінуті населенням... Ми приписуємо визволення нашого міста і країни допомозі, якої ми просили у німецького уряду, і яку нам виявило побідоносне німецьке військо в боротьбі проти ватаг північної Росії" [4, с. 6, 7]. Звертаючись до народу, уряд УНР запевняв, що німці "приходять, як наші приятелі і помічники на короткий час". На жаль, вже незабаром оголошена тогочасними керманичами "союзницька" акція тевтонів перетворилася на насильство й пограбування... Тож під час суду над есерами у 1921 р. В. Голубович не приховував щирого каяття перед українським народом за те, що разом із М. Грушевським привів німців в Україну [5, с. 3, 4].

Проблеми державної розбудови України понад столітньої давнини стосувалися різних аспектів. Зокрема, доктор О. Назарук у книзі "Формальні проблеми української державності" [6], підготовлений "Вернигорою" й надрукований акціонерним товариством Університету Св. Володимира, що працювало за адресою вул. Мєринговська, 6 у Києві, дослідив питання герба, монетної одиниці, військового однострою та українських стягів. Як зазначав автор, книгу було написано у Коші Українських січових стрільців. Вона коштувала 1 грн 70 шагів, або 85 коп. (1 коп. = 2 шаги, 1 грн = 100 шагів). Видання

містило критику козацького жупана, піхоти пропонували носити народну свитку й не одягати шароварів, бо "то стрій східний". Автор висловлював невдоволення, що перші дивізії УНР "вже одягнені у козацькі жупани і шаровари", називаючи це вбрання "павичево-попугаєвим", на його думку, "настроєві хвилі" відповідають лише "сині жупани". У виробленні українських стягів, на думку О. Назарука, мали взяти участь відомі знавці старовини: О. Сластіон, Д. Яворницький, Ф. Кричевський, І. Труш та інші.

Конструктивну програму збереження української художньої спадщини запропонував М. Біляшевський у праці "Наші національні скарби" [7]. Підготовлену видавництвом "Шлях" книгу видала київська друкарня "Дніпро", розташована на вул. Костельній, 9. Видання можна було придбати за ціною 55 коп. Автор порушує питання щодо утворення Національного музею України, розповідає про колекції, зібрані В. Тарновським та О. Полем, про діяльність Малоросійського відділу етнографічного музею у складі Російського музею Олександра III у Петербурзі, упорядниками якого були видатні діячі української культури Ф. Вовк і М. Могилянський. М. Біляшевський наголошує, що Національний музей України можна створити на основі наявних музейних закладів, зокрема Музею В. Тарновського в Чернігові, Музею Полтавського губерніального земства, яким керував К. Мощенко, а археологічним відділом завідував В. Щербаківський, Музею Слобідської України в Харкові, Археологічного музею в Херсоні, Одеського музею античних коштовностей, Городецького музею барона Штейнгеля на Волині та інших. Окрім громадських зібрань, М. Біляшевський пропонує скористатися приватними колекціями Ханенків, Янковської, Гансена, Олів, Дорошенка, Модзалевського, Кричевського, Грушевського та інших.

У контекст державотворення України влучно вписуються військові інструкції, видані 1918 р. Наприклад, "Статут українських козаків", укладений Головним управлінням Генеральної козацької ради, містив 33-статейний Статут козацьких громад, 10-статейний Статут січової організації, Положення про поділ козаків на городових (гетьманців) і низових (запорожців) [8]. У книзі йшлося про те, що відзнакою козака є "суконний блакитний щит, обшитий жовтим кантом, на якому зображено хрест Запорозької церкви й уміщено літери "К" (козак), "С" (січовик)". До видання увійшли укладене військовим старшиною І. Полтавцем-Остриницею Положення "Як

заснувати козацьку Просвіту" та Положення "Про охорону пам'яток старовини і мистецтва на Україні". Автор зазначав про потребу утворення архівів і заборону вивозити художні коштовності України за кордон. "Інструкція для військових агітаторів" [9], укладена Українським військовим генеральним комітетом і випущена в друкарні Української Центральної Ради, навчала, як рахувати українців у військових частинах і визначати, чи можна утворювати окремі військові одиниці з українців на базі наявних військових частин. Інструкцію було спрямовано на проведення українізації у військах і поширення серед вояків україномовних друків, зокрема часописів і газет.

Нариси політичного життя України впродовж 1907—1918 рр. під назвою "Поміж двох революцій" [10], що належать перу П. Стебницького (псевдонім Петро Смуток), видало товариство "Час" у Києві. Велика за обсягом книга (286 с.) коштувала 12 (!) грн і складалася з чотирьох розділів. Попри заявлений науковий формат, текст праці уміщує твори різних жанрів (оповідання, п'єси, публіцистичні роздуми, спогади тощо). В останньому розділі автор наводить легенду про народженого у XVIII ст. велетня Вернигору, який неодмінно переможе росіян. У книзі також йдеться про Росію, що існує "від Олексія до Олексія" (прозорий натяк на батька Петра I Олексія "Тишайшого" та хворого на невиліковну гемофілію сина останнього російського самодержця Миколи II).

Визначальне місце серед політичних книгодруків досліджуваного року, безумовно, належить Конституції Української Народної Республіки [11], ухваленій в останній день існування Української Центральної Ради 29 квітня 1918 р. Документ складається з 75 статей та однозначно констатує парламентську форму республіканського устрою в Україні. Згідно зі ст. 23 законодавчим органом УНР були Всенародні збори, його депутатами строком на три роки обирали громадян, що досягли 20-річного віку (ст. 29, 31). Виконавчим органом влади проголошувалася Рада народних міністрів (ст. 24).

У 1918 р. вітчизняна біографістика збагатилася працею О. Маляревського, присвяченою постаті П. Скоропадського [12], що вийшла державним коштом у друкарні, розташованій на

вул. Володимирській, 46 у Києві. Книга являла собою компліментарний нарис із фото й особистим підписом "ясновельможного пана гетьмана Всея України". Автор писав про молодого генерала кавалерії, героїчного учасника Першої світової війни, нагородженого Георгієвським хрестом, про дитинство, яке "сплинуло у батьківській садибі на Полтавщині", перебування у Пажеському корпусі та кавалергардському полку, тривалу подорож країнами Європи, участь у російсько-японській війні, нагородження золотою зброєю. О. Маляревський зауважував, що влітку 1917 р. П. Скоропадський створив "Перший український корпус", а 6 жовтня 1917 р. був обраний військовим отаманом вільного козацтва. Доволі цікаво автор потрактовує причини падіння УЦР: головну з них вбачає в тому, що вона об'єднувала лише "соціалістичне суспільство", у якому не було представлено інтересів селян-хліборобів. Окрім того, УЦР, за його висловом, не впоралася з розбудовою Української Держави, а запросивши німців, не змогла виконати надані їм зобов'язання. За таких кризових умов, зазначає біограф, П. Скоропадський і прийшов до влади. Після вирішального (у приміщенні цирку) з'їзду хліборобської партії відбувся молебень, який відслужив єпископ Никодим, а палац гетьмана почали відвідувати іноземні делегації, які просили якомога швидше навести лад в Україні. Як писав О. Маляревський, 2 червня 1918 р. німецький, австрійський та болгарський послы довели до відома П. Скоропадського рішення своїх урядів щодо визнання нового уряду Української Держави... Отже, цей біографічний нарис розкриває маловідомі подробиці національного державотворення за доби Гетьманату.

Висновки. Українські видання буремного 1918 р. поглиблюють уявлення про тогочасні історичні події, уточнюють вже знані й містять не відомі дотепер подробиці та деталі революційної боротьби, у горнилі якої народжувалася державність України. Аналіз книгодруків окресленого періоду уможливорює висновок про бурхливий розвиток видавничої справи й в Українській Народній Республіці, й в Українській Державі П. Скоропадського. Досліджені видання становлять раритетну частину фондів Книжкової палати України.

Список бібліографічних посилань

1. Шаповал М. Шевченко і самостійна Україна. Липовці : Просвіта, 1918. Ч. 2. 16 с.
2. Токаревський І. Самостійна Україна. Київ : Інформ. Бюро Армії УНР, 1918. 16 с.
3. Шульгин О. Політика. Київ : Друкарь, 1918. 106 с.

4. Чого прийшли німці на Україну?: Офіційні повідомлення, думки, розмови. Київ : Відродження, 1918. 16 с.
5. Колишні петлюрівці про петлюрівщину. Київ : Видання Політуправління Київської військової округи, 1921. 16 с.
6. Назарук О. Т. Формальні проблеми української державності: герб, монетна одиниця, військовий однострій і стяги. Київ : Вернигора, 1918. 32 с.
7. Біляшевський М. Наші національні скарби. Київ : Шлях, 1918. 15 с.
8. Статут українських козаків / [укл. Полтавець-Остриця]. Київ : Держ. друк., 1918. 16 с.
9. Інструкція для військових агітаторів. [Б. м., б. в., 1918]. 4 с.
10. Стебницький П. Я. Поміж двох революцій: нариси політичного життя за 1907—1918. Київ : Час, 1918. 287 с.
11. Конституція Української Народної Республіки. Київ : [б. в.], 1918. 8 с.
12. Павло Скоропадський, гетман всея України : биограф. очерк / [сост. А. Маляревский]. Киев : Держ. друк., 1918. 23 с.

Larysa Doiar,

PhD of Historical Sciences, Associate Professor,

Head of the State Printing Archive of the Book Chamber of Ukraine

***Book printing from the times of the independent UNR (january—april 1918)
and the Hetmanate of Pavlo Skoropadsky (april—december 1918)***

The presented article raises the problem of state building in Ukraine during the period of revolution and struggle for the preservation of Ukrainian statehood (1917—1921). Relying on the funds of the State Printing Archive of the Book Chamber of Ukraine, the author conducts a content analysis of domestic printed books published during 1918 in various printing houses and publishing houses and states the opinion regarding the special accentuation of state building processes on the pages of contemporary publications. The narrative used, due to its infrequent use, is scientifically in demand and extremely relevant. This work was carried out as part of an annual historical and fund research study, the purpose of which is to study the most rare, rare prints of various types (book prints, periodicals (newspapers, magazines, collections, almanacs, etc.), fine art, sheet editions, cartographic and sheet music editions), type (scientific, journalistic, educational, fiction, etc.), target audience (age, gender, religious, industrial, industry and other targeted reading audiences). The research is written in accordance with the requirements of modern methodology, is based on the principles of historicism, comprehensiveness and objectivity, and applies general scientific (description, analysis, synthesis, generalization, classification) and special (periodization, historical and comparative, reproductive, content analysis) methods of scientific research. The scientific novelty of the presented work is proven by the fact that a significant number of materials from the State Printing Archive of the Book Chamber of Ukraine have not been processed and there is no independent research on the issues raised. The result of the research was a general analysis of the prints of the era of the independent UNR and Hetmanate of Pavlo Skoropadsky. The advantages of the presented research are the introduction into scientific circulation of previously unused and updated printed sources stored in the funds of the Book Chamber of Ukraine.

Keywords: edition from the times of the independent UNR; edition from the times of the Hetmanate of Pavlo Skoropadsky; rare edition; content analysis

References

1. Shapoval M. (1918). *Shevchenko i samostiina Ukraina*. Ch. 2. Lypovtsi: Prosvita.
2. Tokarevskiy I. (1918). *Samostiina Ukraina*. Kyiv: Inform. Biuro Armii UNR.
3. Shulhyn Ol. (1918). *Polityka*. Kyiv: Drukar'.
4. *Choho pryishly nimtsi na Ukrainu?: Ofitsiini povidomlennia, dumky, rozmovy*. (1918). Kyiv: Vidrozhennia.
5. *Kolyshni petliurivtsi pro petliurivshchynu*. (1921). Kyiv: Vydannia Politupravlinnia Kyivskoi viiskovoi okruhy.
6. Nazaruk O. T. (1918). *Formalni problemy ukrainskoi derzhavnosti: herb, monetna odynytia, viiskovyi odnostrii i stiahy*. Kyiv: Vernyhora.
7. Biliashkevskiy M. (1918). *Nashi natsionalni skarby*. Kyiv: Shliakh.
8. Poltavets-Ostrianytsia [ukl.]. (1918). *Statut ukrainskykh kozakiv*. Kyiv: Derzh. druk.
9. *Instruktsiia dlia viiskovykh ahitatoriv*. (1918). [Б. м., б. в.].
10. Stebnytskyi P. Ia. *Pomizh dvokh revoliutsii: narysy politychnoho zhyttia za 1907—1918* (1918). Kyiv: Chas.
11. *Konstitutsiia Ukrainskoi Narodnoi Respubliki*. (1918). Kyiv: [б. в.].
12. Maliarevskiy A. [sost.]. *Pavlo Skoropadskiy, hetman vseia Ukraini: byohr. ocherk*. (1918). Kyev: Derzh. druk.

Надійшла до редакції 27.05.2025